
КОНСТИТУЦИОННОЕ И МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО CONSTITUTIONAL AND INTERNATIONAL LAW

ӘОЖ 342.951:351.82

С.А. Балтабаев

*Қазақстан Республикасы ІІМ Б.Бейсенов атындағы Қарағанды академиясы
(E-mail: baltabaev.sabyrgali@mail.ru)*

Әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғау бойынша халықаралық-құқықтық нормалардың даму тарихы

Мақалада әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғау бойынша халықаралық-құқықтық нормалардың даму тарихы көрсетілген. Автор әйелдер мен қыздарға қарсы зорлық-зомбылық әрбір құрылымда, әрбір елде және мәдени ортада шешімін таба алмай отырған мәселе болып қала беретініне назар аударады. Таралу көлемінің артуына байланысты әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғау мәселесі бүгінгі күнде халықаралық деңгейде маңыздылыққа ие болып отырғанын атап өтеді. Зерттеудің мақсаты әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғаудың халықаралық-құқықтық тәжірибесін зерттеу болып табылады. Бұл мақсатқа қолжеткізу үшін әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғау институтын халықаралық-құқық аясында қарастыра отырып, оның қызметін, мақсаттары мен әдістерін анықтау міндеттері қойылып отыр.

Кілт сөздер: әйелдер құқықтары, әйелдерге қарсы зорлық-зомбылық, отбасындағы зорлық-зомбылық, ынтымақтастық, халықаралық құқық.

Жалпы зорлық-зомбылық және әйелдерге қарсы зорлық-зомбылық халықтың жекелеген топтарына, мекендеу аймағы мен жергілікті жерге ғана тән емес, ол жаһандық сипатқа ие. Таралу көлемдерінің ұлғаюына байланысты әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғау мәселесінің бүгінгі күні халықаралық деңгейде маңыздылығы артып отыр.

Әйелдер мен қыздарға қарсы зорлық-зомбылық әрбір құрылымда, әрбір мемлекет пен мәдени ортаның шешімі табылмаған проблемасы болып қала беруде.

Гендерлік зорлық-зомбылық ЕҚЫҰ аймағы мен бүкіл әлемде жалғасып келеді. Гендерлік зорлық-зомбылық отбасындағы зорлық-зомбылық, ерте және мәжбүрлі некелер, жыныстық зорлық-зомбылық және әйелдің жыныс мүшелерін зақымдау сияқты зиянды дәстүрлерді қамти отырып, әр түрлі нысандарда көрініс табуы мүмкін. Бұл зорлық-зомбылық әлеуметтік және экономикалық санаттарына, этникалық және нәсілдік қатыстылығына, діни көзқарасына және білім деңгейіне қарамастан адамдардың барлық санаттарын қамтып отыр [1].

Әлемнің көптеген аймақтарында әйелдерге қатыгездікпен қарау бұрынғысынша жасырылып келеді, мойындалмайды, маңыздылығы бойынша кейінге қалдырылады, оған шыдамдылықпен қарайды және ол тиісті мәдени норма және салт ретінде түсіндіріледі [2].

Әлемде зорлық-зомбылықтың алдын алу саласындағы істердің жағдайы бойынша 2014 жылғы баяндамасына сәйкес қазаға алып келмеген физикалық, жыныстық және психологиялық зорлық-зомбылықтың негізгі соққысы әйелдерге, балаларға және қарттарға тиеді: барлық ересектердің төрттен бірі балалық шағында зорлық-зомбылыққа ұшыраған; әрбір бесінші әйел балалық шағында жыныстық зорлық-зомбылыққа ұшыраған; әрбір үшінші әйел өмірінің әр түрлі кезеңінде жыныстық серігі тарапынан жасалатын физикалық және жыныстық зорлық-зомбылықтың құрбаны болған [3]. Бұл ДДҰ-ның зорлық-зомбылықтың жаһандық таралуы туралы мәліметтерімен де дәлелденеді, соған

сәйкес, әлемде әйелдердің 35 % өмірі барысында жыныстық серіктесінің тарапынан немесе басқа тұлғалар тарапынан жыныстық зорлық-зомбылыққа ұшырайды. Орта есеппен ер адаммен қарым-қатынаста тұратын әйелдердің 30 % өзінің серіктесі тарапынан физикалық немесе жыныстық зорлық-зомбылықтың қандай да бір нысанына ұшырайтыны туралы хабарлаған. Әлемде әйелдерді өлтірудің 38 %-на дейін фактілерін олардың жыныстық серіктестері жасайды [4].

Әйелдерге қарсы зорлық-зомбылықпен күресте осы мәселемен күрестің халықаралық-құқықтық тәжірибесі елеулі маңызға ие. Әйелдерге қарсы зорлық-зомбылықтан қорғауды қамтамасыз ету бойынша халықаралық-құқықтық тәжірибесі туралы айтқанда осы қорғауды бекітетін халықаралық-құқықтық нормативтік актілердің тұтастай кешенін, сондай-ақ әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғауды қамтамасыз ететін ұлттық деңгейдегі құқықтық тетіктерді қарастыру керек.

Әйелдер құқықтарын қорғауды, соның ішінде әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғауды қамтамасыз ететін халықаралық деңгейдегі құқықтық тетіктер адам құқықтарын қорғау бойынша халықаралық-құқықтық нормалардың қалыптасуы мен дамуы аясында жетілді.

БҰҰ-ның Сан-Франциско қаласында өткен бірінші Бас Ассамблеясы барысында әйел-делегаттар әйелдердің проблемаларына арнайы назар аударуды талап етті. Сол кезде құрылған Адам құқықтары бойынша комиссия жанындағы Әйелдердің жағдайы жөніндегі шағын комиссия нәтижесінде 1946 ж. БҰҰ-ның Әйелдердің жағдайын жақсарту бойынша Дүниежүзілік Экономикалық және Әлеуметтік комиссия жанындағы комиссиясы болып қайта құрылды [5, 3–7].

БҰҰ-ның адам құқықтары саласындағы ең маңызды құжаттарының бірі болып 1948 ж. қабылданған Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы табылады. Бұл құжатта отбасының құндылығы және оның қоғам дамуындағы және әрбір адамды қалыптастырудағы ерекше рөлі айшықталған. Қоғам мен мемлекет тарапынан отбасы мүшелері мүдделерін қорғау басымдығы туралы халықаралық құқық нормалары Еуропаның көптеген дамыған елдерінің конституциялық заңнамаларында толық көлемде көрініс тапты [6].

Кейін БҰҰ Бас Ассамблеясы 1966 ж. Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық актіні және Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пактіні қабылдады. Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пактінің 10-бабына сәйкес қоғамның шынайы және негізгі бөлшегі болып табылатын отбасына мүмкіндігінше ең кең көлемді қамқорлық көрсетілуі және жәрдем берілуі тиіс. Нәтижесінде осы негіз қалаушы халықаралық-құқықтық құжаттар адам құқықтары саласындағы басқа да нормаларды жасауда қайнар көзге айналды. Қоғамның негізгі бөлшегі ретіндегі отбасын мемлекет тарапынан әлеуметтік-құқықтық қорғаудың басым сипаты туралы ереже Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығының 1995 ж. 26 мамырда қабылдаған Адам құқықтары және негізгі бостандықтары туралы конвенциясында, сондай-ақ ТМД-ға қатысушы-мемлекеттердің көпшілігінің конституцияларында қамтылған [7, 18–21; 8, 289–299].

XX ғ. 70-жж. көптеген елдерде жыныстардың некедегі және жұмыстағы теңдігі үшін күрес жандана түсті, жалпы тұлғаға қарсы және жекелей әйелге қарсы отбасындағы физикалық зорлық-зомбылыққа қарсы наразылық толқыны күшейді. Сонда әйелдердің үкіметтік емес ұйымдарының күшінің және осы мәселелерді әлеуметтік және гендерлік тұрғыдан зерттеудің нәтижесінде ерлі-зайыптылар арасындағы зорлық-зомбылық мәселесі анықтала бастады [9; 11, 28–37].

БҰҰ Бас Ассамблеясының 1979 ж. 18 желтоқсандағы резолюциясымен әйелдер құқықтары саласындағы басты құжат болып табылатын «Әйелдерге қарсы кемсітушіліктің барлық нысандарын жою туралы» конвенция (CEDAW) қабылданды және қол қоюға, ратификациялауға және қосылуға ашық деп жарияланды.

1981 ж. Конвенцияның 17-бабына сәйкес Әйелдерге қарсы кемсітушілікті жою бойынша комитет ресми түрде құрылды, оның міндеттеріне қатысушы-мемлекеттердің Конвенцияның ережелерін жүзеге асыруын бақылау кірді. Конвенцияны қабылдау барысында әйелдерге қарсы зорлық-зомбылық саяси мәселе ретінде қабылданды. Алайда № 19 Нұсқаулығында (1992) Комитет отырысының барысында әйелдерге қарсы зорлық-зомбылық кемсітушіліктің бір түрі деп танылды.

Комитет өзінің жалпы Нұсқаулығында «отбасындағы зорлық-зомбылық — әйелдерге қарсы зорлық-зомбылықтың ең жасырын нысандарының бірі. Ол барлық қоғамдарда кең таралған. Отбасылық қатынастар аясында әр түрлі жастағы әйелдер ұрып-соғуды, зорлауды және жыныстық қылмыстардың басқа да нысандарын, психикалық террорды және зорлық-зомбылықтың әдет-ғұрыптық көзқарастардан қолдау табатын басқа да түрлерін қамтитын зорлық-зомбылықтың мүмкін болатын барлық түрлерінің құрбаны болатынын» түсіндіре отырып, маңызды қадам жасады.

Комитет әйелдерді отбасылық зорлық-зомбылықтан қорғайтын және қолдайтын арнайы қорғау заңнамасын және құқық қорғау және сот органдары үшін гендерлік-бағытталған жаттығуларды енгізуді ұсынды. Бұл ұсыныс мемлекеттерді отбасылық зорлық-зомбылық актілері үшін қылмыстық заңнама мен әкімшілік санкцияларды қарауды және бұдан басқа «зорлық-зомбылық құрбандары үшін қолдау қызметтерін құруды» міндеттейді [10, 11; 28, 41–49, 73].

1992 ж. БҰҰ бақылау комиссиясын құрды және әйелдерге қарсы зорлық-зомбылық фактілерін анықтау және мемлекеттік қылмыстардың алдын алу бойынша міндеттерін белгілеу бойынша арнайы міндетін тапсырды [12; 73].

БҰҰ Бас Ассамблеясы 1993 ж. 20 желтоқсанда әйелдерге қарсы қатыгездікпен қарауға жол бермеу туралы ережелері адам құқықтары туралы халықаралық-құқықтық нормаларға енгізілген құжат – «Әйелдерді кемсітушіліктің барлық нысандарын жою туралы декларациясы» қабылданды.

Декларация «жария» және «үйде» жасалатын әрекеттерді жіктемей, «әйелдерге қарсы зорлық-зомбылық» терминіне кең түсіндірме берген бірінші халықаралық құжат болды. Декларацияның тарихи маңызы онда зорлық-зомбылық мәселесі белгіленіп қана қоймай, сонымен қатар әйелдерге қарсы зорлық-зомбылықпен күрестің тәжірибелік шараларының да анықталуында болды. Ол мемлекеттер алдында мызғымас міндет — әйелдерді зорлық-зомбылықтың кез келген нысанынан қорғауды қамтамасыз ететін әрекеттердің ұлттық жоспарларын дайындау немесе сәйкес ережелерді қолданыстағы құжаттарға енгізу міндетін қойды.

1993 ж. БҰҰ түрлі мемлекеттерде жинақталған және басқа мемлекеттер үшін пайдалы болуы мүмкін ақпарат пен тәжірибені тарату үшін арнайы басылым — «Отбасындағы зорлық-зомбылықпен күрес стратегиясы: анықтамалық құралды» жарыққа шығарды. Сондай-ақ мұнда әлемнің бірқатар елдерінде қолданылатын тәсілдер ұсынылды [13].

БҰҰ-ның Адам құқықтары жөніндегі комиссиясының 1995 ж. 10 наурызда Женева қаласында өткен 51-сессиясы әйелдерге қарсы зорлық-зомбылықтың барлық актілерін талқылады және барлық елдер үкіметтерін мұндай қылмыстардың алдын алу мен оларды жасағаны үшін жазалау міндеттерін қойды [14; 2, 77].

1995 ж. 29 сәуір мен 8 мамыр аралығында Каирда БҰҰ Қылмыстылықтың алдын алу және құқық бұзушыларды күту бойынша конгресі өтті, онда басты тақырыптардың бірі отбасындағы зорлық-зомбылық мәселесі болды, «зорлық-зомбылық қылмыстылығының алдын алу саласындағы саясат үшін жауапкершілік жүктелген тұлғаларға отбасы басты назарда болуы керек» деп бекітілді. Бұл «әйелдер мен балаларға қарсы зорлық-зомбылық қазір де ең алдымен отбасыларда болатынымен» байланысты.

1995 ж. Әйелдердің жағдайы бойынша Дүниежүзілік төртінші конференция өтті. Пекин платформасында және БҰҰ Бас Ассамблеясының «Әйелдер – 2000: Гендерлік теңдік, даму және 21 ғасыр үшін бейбітшілік» атты қорытынды құжатында барлық елдердің үкіметтеріне әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғау бойынша қажетті шаралар қолдану туралы үндеу бар. Конференция қатысушылары «отбасындағы әйелдерге қарсы зорлық-зомбылық ерлер мен әйелдер арасында тарихи қалыптасқан теңсіздік қарым-қатынастардың бір көрінісі болып табылады...» деп атап өтті, отбасындағы зорлық-зомбылық — адам құқықтарын бұзу, сәйкесінше, отбасының «жеке» проблемасы ғана емес, мемлекеттік деңгейде шешуді қажет ететін мәселе болып табылады. Сонымен қатар конференцияда отбасындағы, қоғамдағы және мемлекеттегі зорлық-зомбылықты жою бойынша міндеттерді шешуде кешенді және көппәнді тәсілдерді дайындаумен байланысты мәселелер қарастырылды [15; 58–67].

Пекин конференциясынан кейін Пекин шешімдерін орындауда қол жеткізілген прогреске шолу жасау және бағалау мақсатында 1997 ж. 12 желтоқсанда БҰҰ Бас Ассамблеясы 2000 ж. БҰҰ Бас Ассамблеясының арнайы сессиясы ретінде жоғары деңгейде пленарлық кездесу ұйымдастыруды қаулы етті.

БҰҰ Бас Ассамблеясының 23 арнайы сессиясы «Әйелдер – 2000 жылда: ерлер мен әйелдер арасындағы теңдік, даму және 21 ғасырдағы бейбітшілік» тақырыбында өткізілді. Бас Ассамблея сессиясына БҰҰ-на мемлекеттердің тұрақты өкілдіктерінің қызметкерлерін қоспағанда 2300 делегат, сондай-ақ 2043 үкіметтік емес ұйым қатысты [6].

Жоғарыда атап өткендей, әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғаудың халықаралық-құқықтық тетіктерінің дамуы аясында осы саладағы ұлттық заңнамалар да дамыды.

Мемлекеттер халықаралық нормативтік-құқықтық базаның аясында әйелдерге қарсы зорлық-зомбылықпен күрес жүргізу үшін шаралар, соның ішінде заңдар қабылдау арқылы қолдануы тиіс.

Зорлық-зомбылықпен күреске бағытталған алғашқы заңдар Америка Құрама Штаттары мен Ұлыбританияда қабылданды. 1970-жж. мен 1980-жж. басында олар қолданыстағы қылмыстық кодекстерге соттық қорғаудың соттық қорғау бұйрығын көздейтін өзгерістер мен толықтыруларды енгізді және оны қамтитын жаңа заңдар қабылдады. 1990-жж. бастап көптеген мемлекеттер әйелдерге қарсы зорлық-зомбылықпен күрес бойынша заңнамалық актілер қабылдады немесе қайта қарады. Бұл құқықтық реформалардың өздері күрес жүргізуге бағытталған зорлық-зомбылық нысаны, көзделген шаралар түрлері мен заңнаманың реформаланатын саласы бойынша елеулі айырмашылықтары бар. Бұл заңдар конституциялық, азаматтық, қылмыстық және отбасы құқығына тиесілі. Заңнаманың көпшілігінде бүгінгі таңда зорлық-зомбылықтың бір немесе бірнеше нысандары қарастырылады. Кейбір мемлекеттер әйелдерге қарсы зорлық-зомбылық мәселесі бойынша кейбір құқықтық нормаларға өзгерістер енгізетін және қызмет көрсету мен басқа да алдын алушылық шараларды қабылдау үшін жағдайларды қарастыратын бір кешенді заңнамалық акт қабылдады, ал басқа елдер бұл мәселені кезеңдік реформаларды қабылдау арқылы шешеді.

Кейбір мемлекеттер нақты әйелдерге қарсы зорлық-зомбылыққа қатысты және бірнеше қорғау шараларын көздейтін жан-жақты актілерді қабылдады. Оған Америка Құрама Штаттарында 1994 ж. қабылданған «Әйелдерге қарсы зорлық-зомбылық туралы» заңды жатқызуға болады. Заң полиция қызметкерлерін, прокурорларды және соттарды оқыту, әйелдер приюттары және зорлаудың алдын алу бойынша бағдарламалары, «Қызу бағыт» ұлттық телефоны үшін федералдық қолдау алу құқығын ұсынды.

Мемлекеттердің әйелдерге қарсы зорлық-зомбылық мәселелері бойынша заңнаманы қабылдауда елеулі ілгерілеуге қол жеткізгенімен, ол бұрынғысынша көптеген олқылықтар мен мәселелік аспектілердің болуымен сипатталады.

БҰҰ Бас Хатшысының 2006 ж. дайындаған әйелдерге қарсы зорлық-зомбылықтың барлық нысандарына арналған терең зерттеуінде 2006 ж. жағдайға сәйкес Біріккен Ұлттар Ұйымының қатысушы-мемлекеттерінің жартысына жуығының ғана отбасылық зорлық-зомбылық мәселесін нақты қозғайтын заңнамалық ережелері бар және мемлекеттердің жартысынан кемі сексуалдық қолсұғу мен адам саудасына қарсы заңдарды қабылдаған. Біріккен Ұлттар Ұйымының Даму бағдарламасына сәйкес жүргізілген зерттеулері бойынша, әлемнің 97 мемлекеті отбасылық зорлық-зомбылық туралы заңнаманы дайындады және қабылдады [16].

Әдебиеттер тізімі

- 1 АҚШ өкілінің ЕҚЫҰ-да әйелдер мен балаларға қарсы зорлық-зомбылық мәселесі бойынша баяндамасы. Варшава (Польша), 2014 жыл 26 қыркүйек. — [ЭР]. Қолжетімділік тәртібі: <http://iipdigital.usembassy.gov/st/russian/texttrans/2014/09/20140929309003.html#axzz3ohfAQmut>
- 2 Алауханов Е.О., Каирова Н.И. Преступное насилие в отношении женщин: учеб. пособие. — Алматы: Заң әдебиеті, 2008. — 230 с.
- 3 Әлемде зорлық-зомбылықтың алдын алу саласындағы 2014 жылғы жағдай жөніндегі баяндама. — [ЭР]. Қолжетімділік тәртібі: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/status_report/2014/ru/
- 4 Әйелдерге қарсы зорлық-зомбылық. Жыныстық серіктесі тарапынан зорлық-зомбылық және әйелдерге қарсы жыныстық зорлық-зомбылық. №239 ақпараттық бюлл. — 2014 ж., қараша. — [ЭР]. Қолжетімділік тәртібі: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs239/ru/>
- 5 Международные документы по защите прав женщин // Учебно-методический комплекс по курсу «Введение в теорию гендера». — Алматы, 1999. — Вып. VII. — 47 с.
- 6 Кемали М.С. Насилие над женщинами в семье и быту (криминологические и уголовно-правовые проблемы): дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 — «Уголовное право и криминология, уголовно-исполнительное право». — Караганда, 2007.
- 7 Ильяшенко А.Н. Семья как приоритет социальной политики государства: международно-правовые и конституционные основы // Конституционное и муниципальное право: науч.-практ. и информ. изд. — 2002. — № 2. — 50 с.
- 8 Сборник международных договоров и законодательных актов Республики Казахстан в области прав человека: в 2 т. / Сост. Е.А. Жовтис. — Алматы: Жеты жаргы, 1996. — (Права человека). — 436 с.
- 9 Квашиш В.Е., Вавилова Л.В. Зарубежное законодательство и практика защиты жертв преступлений / В.Е. Квашиш, Л.В. Вавилова. — М.: ВНИИ МВД РФ, 1996. — 128 с.
- 10 Әйелдердің жағдайын бағалау. Әйелдерді кемсітушіліктің барлық нысандарын жою туралы декларациясы // Есеп бойынша нұсқаулық. БҰҰ. — 2000. — 108 б.
- 11 Әйелдерге қарсы кемсітушілікті жою жөніндегі комитеттің баяндамасы. Жетінші сессия. — Нью-Йорк, 1988. — 135 б.
- 12 Мертус Д. Права женщин — права человека: пособие для учебных занятий. Пер. с англ. / Мертус Д. в соавторстве с М. Датт и Н. Флауэрс. — М.: Глас, 1996. — 240 с.

- 13 Зорлық-зомбылықпен күрес стратегиясы: БҰҰ анықтамалық құралы (ST/CSDHA/20). — Нью-Йорк, 1993. — 122 б.
- 14 Опасная традиционная практика, пагубно отражающаяся на здоровье женщин и детей // Сер. «Права человека». — Женева, 1995. — 68 с. — [ЭР]. Режим доступа: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet23ru.pdf>
- 15 Әйелдердің жағдайы бойынша Дүниежүзілік төртінші конференцияның баяндамасы. БҰҰ. А/CONF. 177/20. — 1955. — [ЭР]. Қолжетімділік тәртібі: <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/Beijing%20full%20report%20R.pdf>
- 16 *Ко Мьяой*. Разработка политики и правовой основы для прекращения насилия в отношении женщин: международный опыт. — [ЭР]. Режим доступа: <http://unfpa.by/ru/resources/gendernoe-ravenstvo/issledovaniya/>

С.А. Балтабаев

История развития международно-правовых норм по защите женщин от насилия

В статье показана история развития международно-правовых норм по защите женщин от насилия. Насилие в отношении женщин и девочек, подчеркнуто автором, продолжает оставаться нерешенной проблемой на каждом континенте, в каждой стране и культурной среде. Отмечено, что в связи с увеличивающимися масштабами распространения на сегодняшний день проблема защиты женщин от насилия приобретает все большую актуальность на международном уровне. Целью исследования является анализ международно-правового опыта защиты женщин от насилия. Для достижения данной цели ставится задача рассмотреть институт защиты женщин от насилия в рамках международного права, определив его функции, задачи и методы.

S.A. Baltabayev

The history of formation of international legal norms on protection of women from constraint

The article shows the history of the development of international legal norms for the protection of women from violence. Violence against women and girls is highlighted by the author, it remains continues to be an unsolved problem on every continent, in every country and culture. It was noted that nowadays due to its increasing prevalence the problem of protecting women from violence is gaining international relevance. The aim of the study is to analyze the international legal experience in the protection of women from violence. To achieve this goal the task to consider the institution for the protection of women from violence in the framework of international law by defining its functions, tasks and methods is set.

References

- 1 *US Envoy Atwood at OSCE on Violence Against Women, Children. Warsaw (Poland), September, 26, 2014*, [ER]. Access mode: <http://http://iipdigital.usembassy.gov/st/english/texttrans/2014/09/20140927308972.html#axzz48VU5dVcO>
- 2 Alaukhanov E.O., Kairova N.I. *Criminal violence against women: tutorial*, Almaty: Legal literature, 2008, 230 p.
- 3 *Global status report on violence prevention 2014*, [ER]. Access mode: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/status_report/2014/en/
- 4 *Violence against women. Intimate partner and sexual violence against women. Fact sheet №239*, January, 2016, [ER]. Access mode: <http://http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs239/en/>
- 5 *International documents for the protection of women's rights // Methodical complex on course «Introduction to the theory of gender»*, Almaty, 1999, issue VII, 47 p.
- 6 Kemaly M.S. *Violence against women in the family and everyday life (criminological and criminal-legal issues): diss. candidate of Legal sciences: 12.00.08* — «Criminal law and criminology, criminal-executive law», Karaganda, 2007.
- 7 Пыашенко А.Н. *Constitutional and municipal law. Scientific and practice information publ.*, 2002, 2, 50 p.
- 8 *Body of international treaties and legislation of the Republic of Kazakhstan in the field of human rights: in two volumes / Compiler. E.A. Zhovtis*, Almaty: Zhety zhargy, 1996 (Human rights), 436 p.
- 9 Cvashis V.E., Vavilova L.V. *Foreign legislation and the practice to protect victims of crime*, Moscow: ARRI of MII of RF, 1996, 128 p.
- 10 *Assesment of the status of women. Convention on the elimination of all discrimination against women // Reporting guide. UN, 2000*, 108 p.
- 11 *Report of Committee on the Elimination of Discrimination against Women. Seventh session*, New York, 1988, 135 p.
- 12 Mertus J. *Women rights as human rights: A manual for training sessions. Transl. from English / Mertus J.; Coauthored M. Dutt and N. Flowers*, Moscow: Glass, 1996, 240 p.
- 13 *Strategies for confronting domestic violence: a resource manual (ST/CSDHA/20)*, New York: United Nations, 1993, 122 p.

14 *Harmful traditional practices affecting the health of women and children // Series «Human rights»*, Genève, 1995, 68 p., [ER]. Access mode: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet23ru.pdf>

15 *Report of the Fourth world conference on women. United Nations. A/CONF. 177/20*, 1995, [ER]. Access mode: <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/Beijing%20full%20report%20R.pdf>

16 Koh Miyaoi. *Developing policy and legal frameworks for ending violence against women: International experiences*, [ER]. Access mode: <http://unfpa.by/ru/resources/gendernoe-ravenstvo/issledovaniya/>

Репозиторий Қарғу